

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΑΒΗ, π. Διευθυντού του Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντού των Ζαριφείων Διδασκαλείων εν Φιλίππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντού του διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. του Ὁρφανοτροφείου Χατζηκώστα.

ΕΝ ΤΗ ΗΜΒΑΑΠΗ

συνδρομή ἑτησία προπληρωτέα

δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικῶς τῆς παιδαγωγι-
κῆς, πρώην γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
σχολείων τοῦ Κράτους, μέλος τακτικοῦ τοῦ ἐν
Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς
ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

συνδρομή ἑτησία προπληρωτέα

φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόγλωσσα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

Ἄριθ. 13.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἰανουαρίου 1895.

Ἔτος Γ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Λόγοι παραθυβίας καὶ ἐλπίδων (ἀπόσπασμα ἐκ βαρυσημάντου λόγου πολιτικοῦ). — Ἐπί τῷ νέμῳ ἔτει ποίημα ὑπὸ Ἀριστ. Γραφειάδου. — Κρίσεις τῆς ἐπισήμου ἐπιτροπείας τῶν ἀναγκαστικῶν βιβλίων τοῦ κ. Χ. Παπαμάρκου. — Πῶς σκέπτεται εἰς δημοδιδασκαλός. — Γνωμολογίαι καὶ βιωτικαὶ ὑποθήκαι. — Παιδαγωγικὰ γινωμικά.

ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΩΝ

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ νέου ἔτους εὐρίσκομαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀνακονίσω εἰς τοὺς διδασκάλους τοὺς λόγους τοῦ ὑπερόχου πολιτικοῦ τῆς πατρίδος ἡμῶν ὑπὲρ τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ τῶν δημοδιδασκάλων, οἵτινες εἴθε νὰ μὴ βραδύνωσι νὰ γίνωσι καὶ πράγματα πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ πρώτιστον λόγον, πρὸς σωτηρίαν δὲ μίᾳς πολυαριθμοῦ τάξεως ἀνθρώπων τῶν διδασκάλων, οἵτινες ἀγωνιζόμενοι τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς μορφώσεως τοῦ ἔθνους καταδιώκονται ἀμειλίχτως καὶ περιφρονοῦνται παρὰ τῶν ἀρχόντων, οὓς ἡ πολιτεία ἔταξε προστάτας αὐτῶν καὶ φρουρούς. Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς 12 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1894 σελ. 88 ἐγράφομεν «Δὲν θὰ μεταβληθῶσι τὰ πράγματα; Ἐγὼ ἀδιστακτικῶς φρονῶ Ναι. Μεταξὺ τῶν πολιτευομένων ὑπάρχει ἂν ἡ ῥ, ὅστις κατανοῶν τὴν μεγαλειότητα τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως θὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αὐτῆν καὶ θὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀυθαιρεσίαν καὶ εἰς τὴν ἀκολασίαν.» Δὲν παρῆλθον δὲ ἢ 10 μόνον ἡμέραι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀνωτέρω, ὅτε ἐν τῇ βουλῇ ἠκούσθη παρὰ τοῦ ἀνδρός, εἰς ὃν στηρίζομεν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν, λόγος, ὃς ἐνέπλησεν ἡμᾶς πάντας χαρᾶς μεγάλης καὶ ἐλπίδων περὶ προσεχοῦς διορθώσεως τῆς ἀφορήτου πλέον καταστάσεως παραλυσίας τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς χαρᾶς ταύτης καὶ τῶν ἐλπίδων σπεύδωμεν νὰ καταστήσωμεν κοινονοῦς καὶ τοὺς φίλους ἡμῶν διδασκάλους, ἀνακοινοῦντες αὐτολεξεῖ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ δημοσιευθέντος ἐν τῇ Πρωτῇ, ἐν φύλλῳ 28 τῆς 25 Δεκεμβρίου 1894 τὰς περικοπὰς τὰς σχετιζόμενας πρὸς τὴν τύχην τῶν σχολείων καὶ τῶν δημοδιδασκάλων. (1)

(1) Ὁ σεβαστὸς ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Θεόδωρος Π. Δηλιγιάννης ἐν τῷ σοφῷ καὶ διδακτικῷ ἐκείνῳ

«Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ σώματος πληγὴ, ἣν καταγγέλλω σήμερον, εἶναι βαθεῖα, χάνει καὶ ῥεεῖ πύον. Δὲν μεταδίδομεν εἰς τὸν λαὸν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα καὶ ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους. Διαφθειρόμεν τὰ ἦθη αὐτοῦ καὶ διδάσκομεν αὐτὸν τὴν ἀκόλαστον ἰδιωφελίαν. Πρέπει ἐπὶ τέλος νὰ λάβωμεν ὀριστικὴν καὶ ἀμετάκλητον ἀπόφασιν, πρέπει τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως νὰ γένωνται μέλημα καὶ τοῦ κοινοβουλίου καὶ τοῦ κράτους. Ἄν τὸ ἐνεστώσως τῆς χώρας καὶ τῶν πολιτῶν κατεστήσατε τροσούτον ἄθλιον, πρέπει νὰ ἐξυπνήσωσι τὸν τόπον οἱ πονοῦντες αὐτόν, ὅπως παρασκευασθῇ τοῦλάχιστον τὸ προσεχὲς μέλλον, οὐδὲ δυνάμεθα ἄλλως νὰ παρασκευάσωμεν αὐτό, εἰμὴ μορφωνοντες διὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τοὺς πολίτας, καθιστῶντες αὐτοὺς καὶ πνευματικῶς ἀρτίους καὶ ψυχικῶς συμπληρωμένους ἐντὸς τῶν ὅρων τοῦ δυνατοῦ, καὶ ἠθικῶς χρηστοὺς, πρέπει νὰ ἀπολυμανθῇ ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσίς ἀπὸ τοῦ φατριασμοῦ, νὰ μείνῃ ἀπηλλαγμένη πάσης πονηρᾶς δράσεως, καὶ ἡ κίνησις αὐτῆς νὰ κατασταθῇ οὐ μόνον αὐτόβουλος, ἀλλὰ καὶ σκόπιμος.

«Δὲν ἀγορεύω ἐνώπιον ἐκλογικοῦ συλλόγου, διὰ νὰ γνωστοποιήσω εἰς αὐτὸν τὰς γνώμας, τὰς

λόγῳ, ἐχθετεῖ πῶς ἐκυβερνήθη ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσίς μέχρι τοῦ 1880 καὶ πῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου μέχρι σήμερον. Διὰ τῆς ἀμειλίχτου δὲ δυνάμεως τῶν ἀριθμῶν ἀποδεικνύει, ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα ταμείου ἰδιαίτερου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ διοργανισμοῦ δῆθεν αὐτῆς εἰσῆχθη ἡ μεγίστη ἀκολασία, ὅτι ἑκατομμύρια ἐδαπανήθησαν ὑπὸ τῶν δῆμων καὶ ὑπὸ τοῦ δημοσίου, ἵνα προστατευθῇ ὁ φατριασμός καὶ ἡ ἀμάθεια, καὶ φθάσῃ ἡ κατάστασις τῶν σχολείων εἰς θέσιν ἀξιοθρήνητον.

όποιας έχω περί του καταρτισμοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως. Ὅταν προσεχῶς συγκληθῶσιν οἱ Ἕλληνες ἐκλογεῖς, βεβαίως θέλω ὑφελθῆ ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ δηλώσω εἰς αὐτοὺς ποίας έχω γνώμας καὶ περί τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως ὡς καὶ περί τῆς μέσης ἐκπαίδευσως, καὶ περί τῆς πανεπιστημιακῆς ἐκπαίδευσως. **Πρέπει πρὸ παντὸς νὰ παύσωμεν νομοθετοῦντες διὰ πρόσωπα, πρέπει νὰ παύσωμεν διοικοῦντες διὰ πρόσωπα.** Ἄν εὐτυχῶσιν αἱ κυβερνήσεις αἱ διάδοχοι νὰ παράσχωσιν εἰς τοὺς πολίτας δημοδιδάσκαλον ἄρτιον, εὐσυνειδήτως ἐκπληροῦντα τὸ καθήκον του, καὶ εἰρηνοδίκην πεφωτισμένον, εὐσυνειδήτον καὶ ἀμερόληπτον, βεβαιωθῆτε ὅτι θέλετε παρᾶσχει εἰς τὸν λαὸν τὸν θρηπτικώτερον ἄρτον, καὶ θέλετε συετελέσει εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν ἠθικοποίησιν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν πολιτῶν οὐ μόνον ἐχόντων φρόνημα ἀλλὰ καὶ χρηστῶν. Δὲν εἶναι δὲ δύσκολον νὰ ἀφαιρηθῆ ἀπὸ τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν τὸ δικαίωμα τοῦ παύειν καὶ διορίζειν καὶ μετακινεῖν τὸ προσωπικὸν τῶν δημοδιδασκάλων, οὔτε εἶναι τι δυσκατόρθωτον, οὔτε ἀπαιτεῖ ὑπερμέτρους δαπάνας. Βεβαίως δὲν προτείνω πρὸς ῥύθμισιν τοῦ πράγματος τὰ ἐπιθεωρητικά συμβούλια, τῶν ὁποίων ἡ ἴδρυσις παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς ἐκπαίδευσως προτείνεται ἐκάστοτε διὰ νομοσχεδίων τοῦ πρωθυπουργοῦ. **Τὰ τοιαῦτα ἐπιθεωρητικὰ συμβούλια τάσσονται ἐκεῖ ὡς ὑπηρέται τῆς πολιτικῆς, ὡς ψευδομάρτυρες** περικαλύπτοντες ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κοινοῦ τὴν ἀκρασίαν ἢ καὶ τὴν ἀκολασίαν τῶν ὑπουργῶν. Εἰς ποῖον ἄλλον σκοπὸν ἐδημιουργήθησαν οἱ διαγωνισμοί; Τί ἄλλο εἶναι αἱ ζητούμεναι καὶ προβαλλόμεναι ἐκάστοτε ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν γνωμοδοτήσεις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου; Τί τέλος εἶναι τὰ παντοδαπά Συμβούλια; Ἐν μόνου σκοποῦσι, τὴν ἀποφυγὴν τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐθύνης τὴν περικάλυψιν τῆς εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν ὑπὸ τὴν ὑπογραφὴν τῶν συγκροτούντων τὰ συμβούλια ταῦτα. Συνειθίσασμεν νὰ ἀπομακρυνώμεθα ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, νὰ διαστρέφωμεν αὐτὴν καὶ νὰ πλανῶμεν τοὺς ἄλλους. Πλανῶμεν αὐτοὺς διὰ τῶν γνωμοδοτήσεων τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, πλανῶμεν αὐτοὺς διὰ τῶν ἐκθέσεων τῶν ἐπιθεωρητῶν, συγκαλουμένων παρὰ τῷ ὑπουργῷ ἢ ἀποστελλομένων πρὸς ἐξέτασιν, πλανῶμεν αὐτοὺς διὰ τῶν διαγωνισμῶν. Ἐν πᾶσι τούτοις κρύπτεται ἡ θέλησις τοῦ ὑπουργοῦ, ἰσχύουσα πάντοτε, ὑπαγορεύουσα τὰς γνωμοδοτήσεις, ἣτις μεταμφιέννυται καὶ ἐκδηλοῦται ὡς γνώμη τῶν συγκροτούντων τὰ Συμβούλια καὶ τὰς ἐπιτροπὰς, ὡς ἀποτελέσματα διαγωνισμῶν, ὡς γνώμη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου. Ἄν ἀντὶ τῶν ἐπιθεωρητικῶν

συμβουλιῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους καὶ παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ, συστηθῆ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκάστου νομοῦ, ἂν τὸ Ἐποπτικὸν τοῦτο Συμβούλιον καταρτισθῆ διὰ πάντων τῶν κατὰ πλάσμα ἢ κατὰ πιθανότητα κρινομένων ἀξίων ἐμπιστοσύνης, εἴτε λόγῳ τοῦ πολιτειακοῦ βαθμοῦ ἢ τοῦ κοινωνικοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, εἴτε ἕνεκα τῆς ἰδιαζούσης ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεώς των, καὶ παρεχόντων εὐλόγους πιθανότητας, ὅτι θέλουσιν ἐκπληρῶσει εὐσυνειδήτως τὰ καθήκον των ἂν προστεθῆ εἰς τέσσαρα τοιαῦτα μέλη καὶ πέμπτον μέλος, ὡς ἐπιθεωρητῆς διδάκτωρ τις τῆς Παιδαγωγικῆς ἢ τῆς Φιλοσοφίας, ὅστις ἐδοκιμάσθη ἤδη διδάξας ἐν Γυμνασίῳ ἀριθμὸν τινα ἐτῶν, ἂν δοθῆ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ ἐντολῇ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ νὰ περιέρχηται πάσας τὰς ἐπαρχίας τοῦ νομοῦ, καὶ ἐπισκέπηται πάντα τὰ δημοτικά σχολεῖα καὶ πάντα τὰ ἑλληνικά σχολεῖα, ἐκτελῶν τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην καθ' ἑκάτερον τῶν δύο περιόδων ἐπὶ 120 ἡμέρας, ὥστε ἐκ τῶν 365 τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς 240 νὰ διέρχηται περιηγούμενος καὶ ἀσχολούμενος εἰς τοιαύτας ἐξετάσεις ἂν κατὰ τὰ τέλη ἐκατέρας τῶν δύο περιόδων διαταχθῆ ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ εἰσάγῃ εἰς τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον λεπτομερῆ ἐκθέσεις περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν δημοδιδασκάλων, περὶ τῆς ἰκανότητος αὐτῶν πρὸς ἐκπληρῶσιν τῶν καθηκόντων των, περὶ τῆς χρησιμότητος αὐτῶν, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν οἰκοδομημάτων τῶν δημοτικῶν σχολείων, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ὀργάνων τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν σκευῶν καὶ ἐπιπλῶν τοῦ σχολείου ἂν μετὰ τῆς λεπτομεροῦς ταύτης ἐκθέσεως παραγγελθῆ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁ τοιοῦτος ἐπόπτης νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον καὶ πρότασιν ἰδίαν περὶ ἐκάστου ἀντικειμένου. εἴτε ἐπὶ προσώπων εἴτε ἐπὶ πραγμάτων, ἀποχωρίζεται τότε πάντως ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, ἀντὶ δὲ τούτης ὑποκαθίσταται Ἐποπτικὸν Συμβούλιον, ἐργαζόμενον ἐπὶ τόπου, δυνάμενον νὰ μανθάνῃ, νὰ ἐξακριβώσῃ καὶ νὰ ἐκτιμᾷ τὰς ἀνάγκας, γνωρίζον δὲ καλλίτερον ἡμῶν τὰ πρόσωπα.

Θέλει δ' οὕτως ἀπαλλαγῆ καὶ ἡ διοίκησις ἀπὸ ἀσχολίας ματαίας καὶ ἐπιβλαβεῖς, καὶ ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἀπὸ τὴν πολιτικὴν. Ἄν δὲ μάλιστα τὴν βαρεῖαν φορολογίαν, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλετε εἰς τὴν οπουδάξουσαν νεολαίαν, συναρμολογήσῃτε μετὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν πενίαν, ἐν τῇ χωρᾷ, καὶ μετὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀμχανίαν τοῦ πολίτου, καὶ ἐλαττώσῃτε τὰ βαρέα ἐκπαιδευτικὰ τέλη κατὰ τὸ ἡμῖσις ἂν ἐκ τοῦ διατηρηθησομένου ἡμίσεως δαπανῶνται πρὸς οἰκοδομὴν διδασκηρίων διὰ τὰ δημοτικά Σχολεῖα κατὰ τοὺς κανόνας τῆς παιδαγωγικῆς, τόσα κατ' ἔτος, ὅσα κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ δύνανται νὰ οἰκοδομηθῶσιν,

ἀρχῆς ἴννομένης ἀπὸ τῶν δήμων, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν αἱ πρωτεύουσαι τῶν νομῶν, καὶ μετ' αὐτὰς ἀπὸ τῶν δήμων, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν αἱ πρωτεύουσαι τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ κατόπιν ἀπὸ τῶν πρωτευουσῶν τῶν δήμων, προτασσομένων τῶν πρωτευουσῶν τῶν δήμων πρώτης τάξεως καὶ μετ' αὐτὰς τῶν πρωτευουσῶν τῶν δήμων δευτέρας τάξεως, καὶ οὕτω καθεξῆς ἂν ἐν τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς ἐκπαίδευσως παρασκευασθῶσιν σχέδια οἰκοδομῶν διδασκηρίων διὰ πλήρη δημοτικά Σχολεῖα, καὶ διδασκηρίων διὰ κοινὰ δημοτικά Σχολεῖα, ταῦτα δὲ φυλάσσωνται ὡς τύποι, καθ' οὓς θέλουσιν οἰκοδομεῖσθαι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κατ' ἔτος τὰ διὰ δημοτικά σχολεῖα ἀναγκαιοῦντα διδασκηρία, ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν θέλουσι προικισθῆ πάντες οἱ δήμοι ἀπὸ εὐπρεπῆ, ὑγιεινὰ καὶ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς παιδαγωγικῆς οἰκοδομημένα διδασκηρία, μεγάλη δὲ θέλει παρασχεθῆ συμβολὴ πρὸς βελτίωσιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως. Ἄλλὰ καὶ σκόπιμος καὶ λυσιτελεστάτη θέλει κατασταθῆ ἢ χρησιμοποιηθῆ τῶν ἀπὸ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν εἰσπραττομένων, καὶ ταῦτα, μειούμενα ὡς εἶπον, θέλουσι κατασταθῆ ἀνεκτὰ, καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως θέλουσιν ἐξακριβοῦσθαι καὶ θεραπεύεσθαι ἐγκαίρως, καὶ τὰ ἀναμιγνύμενα νῦν εἰς αὐτὴν μικρὰ τοῦ τοπικοῦ φατριασμοῦ συμφέροντα ἢ τῆς βουλευτοθηρίας ταπεινὰ καὶ ἐπονείδιστα μέσα θέλουσι ἀπελαθῆ ἀπ' αὐτῆς.

«Δὲν εἶμαι ἐκ τῶν ὀνειρευομένων μεγαλοφανῆ σχέδια, ἵνα καταπλήξωσιν τὴν φαντασίαν τῶν ἀπλουστέρων, οὐδὲ ἐκ τῶν ποθούντων ἀκαίρως καὶ ἐπιχειρούντων ἀκρίτως νὰ ἐπιδιώκωσιν ὅσα δὲν δύνανται νὰ πραγματοποιήσωσι. Δὲν φρονῶ, ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς νὰ προδῶμεν καὶ εἰς τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν, καὶ νὰ μεταβάλωμεν ἢ νὰ θίξωμεν τὰ κατ' αὐτὴν. Ἡ μέση ἐκπαίδευσις βεβαίως λειτουργεῖ πλημμελῶς, οὐδὲ λειτουργεῖ κἂν ἀνεκτῶς ἄλλα δυστυχῶς οὔτε πρόσωπα ἔχομεν ἀρκοῦντα διὰ νὰ μεταμορφώσωμεν, ἢ συμπληρώσωμεν αὐτὴν, οὐδὲ μέσα διὰ νὰ βελτιώσωμεν ἢ καταστήσωμεν σκοπιμώτεραν τὴν ἐν αὐτῇ διδασκαλίαν. Ἄς περιορισθῶμεν τό γε νῦν ἔχον εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἵνα ἀποκαταστήσωμεν αὐτὴν, ὅπως μετ' ὀλίγα ἔτη δυνηθῶμεν νὰ ἐκτείνωμεν τὴν μέριμναν ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῆς μέσης ἐκπαίδευσως καὶ ἐπὶ τῆς Πανεπιστημιακῆς ἐκπαίδευσως.»

Οἱ ἀναγινώσκοντες τὰς ἀνωτέρω περικοπὰς τοῦ λόγου τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρός, ὅστις κατ' εὐτυχίαν τῶν διδασκάλων μοῖραν, εἶναι ὁ μέγιστος φίλος τῆς ἐκπαίδευσως τοῦ λαοῦ καὶ ἔνθερμος αὐτῆς προστάτης, βλέπουσιν ὅτι ἐν αὐτοῖς πνέει τὸ πνεῦμα πρὸς ἀνύψωσιν τῶν σχολείων καὶ τῶν διδασκάλων εἰς τὴν περιωπῆν, εἰς ἣν ἡ Ἐκπαίδευσις ἀγωνίζεται ἀπὸ τριῶν ἐτῶν νὰ

ἴδῃ ἀνυψωμένους τοὺς λειτουργοὺς τῶν σχολείων καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια τοῦ λαοῦ. Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι ἄλλος. Οἱ φιλοσοφοῦντες βαθέως περὶ τῆς καταστάσεως τῶν λαῶν καὶ τῶν μέσων τῆς διορθώσεως αὐτῶν τὴν ὀρθὴν ἀνατροφὴν τοῦ λαοῦ ἐθεώρησαν πάντες ὡς πρώτιστον μέσον πρὸς τοῦτο. Ὁ Πλάτων εἶπεν ὅτι οὐδὲν πρᾶγμα εἶναι θεῖον ἢ ἄλλο τῆς ἀνατροφῆς. Ὁ Κάντιος λέγει· «Ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ γίνῃ ἀνθρώπος μόνον διὰ τῆς ἀνατροφῆς.» Ἄνευ αὐτῆς δὲν εἶναι τίποτε. Σοφοῦς δὲ Ἄγγλος περιηγητῆς ἔγραψε περὶ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας τοῦ θάνατος τὰ θεμέλια τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς χώρας τὰ ἔζη. «Οὐδεὶς ἄλλος ἡγεμὼν ἐξετέλεσε τηλικούτον ἔργον ἢ ἡδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ ἄλλο, οἷον ὁ Φρειδερίκος Γουλιέλμος ὁ τρίτος, ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, ὅστις κατῴρωσε νὰ στείλῃ τὰ τέκνα ὅλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας εἰς τὰ σχολεῖα, νὰ ἐφοδιάσῃ δὲ ταῦτα μετὰ διδασκάλους κάλλιστα εἰς τὸ ἔργον των παρεσκευασμένους.» Τὸ ἔργον τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ τρίτου ποθεῖται καὶ ἡμεῖς νὰ ἴδωμεν καὶ εἰς τὴν συντέλειαν τούτου ἀγωνιζόμεθα καὶ θὰ ἀγωνισθῶμεν, ἐφ' ὅσον θὰ ζήσωμεν, ἐκθύμως καὶ πρὸς τοῦτο ἰκετεύομεν καὶ μεγάλους καὶ μικροὺς δὲ συναγωνισθῶσιν μεθ' ἡμῶν. Μετ' ἀνυποκρίτου δὲ χαρᾶς χαιρετίζομεν τοὺς λόγους τοῦ διασήμου πολιτικοῦ ἀνδρός τῆς Ἑλλάδος καὶ θεωροῦμεν αὐτοὺς ὡς ἀφετηρίαν νέας ἐποχῆς διὰ τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ, μετ' ὧν συνδέονται ἀναποσπάστως ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἑθνους.

ΕΠΙ ΤΩ ΝΕΩ ΕΤΕΙ

Τὸ πάλ' ἐντίκεται
Αὔθις τῷ νέῳ
Ἐτεῖ ὄραϊφ'
Ἐπερκαλλεῖ
Ἡμᾶς φιλόπαιγμον
Ὡς χαιρετίζει
Καὶ τερετίζει
Καὶ προσκαλεῖ

Δεχθῶμεν εὐθυμοί
Αὐτοῦ τὴν κλῆσιν,
Θεῖαν τὴν φύσιν,
Ὅσιουργόν'
Δεῦτε ὑμνήσωμεν
Ὡς προσπρόκνους
Τὸν παντὸς ὄντος
Δημιουργόν.

Χαίρειν δ' εἰσώμεν
Ἄκνηδόνας
Καὶ τερηνδόνας
Θυμοδακεῖς,

Νεϊκος καὶ ἔριδα—

Ὅστινα φάσματα—

Νῦν νέα ἄσματα,

Ωδαὶ τ' ἀκῆς.

Ἴδου ἢ τράπεζα,

Γενναῖοι οἶνοι,

Πέρκα, κυπρίνοι

Καὶ γλυκερά,

Στρεπτά, μελίπικτα,

Κρέα παντοῖα,

Ποπὰς, ματτύα,

Ταρχινρά . . .

Τὰς χεῖρας τείνωμεν

Πρὸς τὸν κρατῆρα,

Τὸν ὀρθωτῆρα

Ἀναφανδόν.

Ὡ φίλε, φόνευσον

Τὴν μίσους ὕδραν

Κοῦ πρὸς κλελῦδραν

Πῖθι χανδόν.

Πᾶσι δὲ εὐχομαι

Ἡμᾶς εὐδίας,

Δῶρα ὑγείας

Ἐρατεινῆς,

Πλουσίαν τράπεζαν,

Πλήρη τὸν βίκον,

Ὀλδιὸν τ' οἶκον

Καὶ υἱονεῖς!

A. Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΗΣ

ΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΧΑΡΙΣΙΟΥ ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΥ

ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
(Συνέχεια ἰδὲ προηγούμεν. φύλλον)

Οἱ δύο φωτοβόλοι ἀστέρες, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ φωτίζωσι τὴν ὁδὸν ὑγίους δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ *Θρησκεία* καὶ ἡ *Πατρις*, διὰ τὸν συγγραφέα τοῦ κρινομένου ἀναγνωσματορίου—καὶ τὸ λέγομεν μετὰ ἔνδομύχου ἡμῶν λύπης—εἶναι ἐσθεσμένοι. Ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, ἀπερ εἶναι ἡ βᾶσις τῆς γνησίας δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἡ κρηπίς τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Οὐδ' αὐτὴ κἄν ἡ γλυκεῖα λέξις *πατρις* ἀπαντᾷ δυστυχῶς ἐν τῷ ἀναγνωσματορίῳ τούτῳ διὸ καὶ ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις ἐκ μόνου τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ ἕαν ἐγγράφῃ δι' Ἑλληνόπαιδας.

Ἄν καὶ περιττὴ μετὰ τὰ ἐκτεθέντα καθίσταται ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀναγνωσματορίου τούτου καὶ ὑπὸ ἐποψιν γλώσσης, διότι καὶ ἀρίστη ἂν ἦτο ἡ γλώσ-

σα, πάλιν τὸ περιεχόμενον δὲν θὰ ἔπαυεν ὄν τοιοῦτον, οἷον ἀνωτέρω ἐχαρακτηρίσαμεν αὐτό, ἐκτιθεμεν ὁμῶς ἐφεξῆς μετὰ συντομίας καὶ τὴν περὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἀναγνωσματορίου τούτου ἡμετέραν κρίσιν.

Ὡς γνωστόν, ἡ γλώσσα τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου ὀφείλει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μαθητῶν. Διὸ καὶ ἄλλη μὲν εἶναι ἡ γλώσσα ὡς πρὸς τὴν πυκνότητα τῶν νοημάτων καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς φράσεως ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει, ἄλλη δὲ ἐν τῇ ἀνωτάτῃ, βαθμιαίως μεταβαίνουσα ἀπὸ ἐκείνης εἰς ταύτην. Ἡ γλώσσα ὁμῶς τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἀναγνωσματορίου δὲν προσαρμόζεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μαθητῶν ἐκάστης τάξεως. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρομεν τὴν γλώσσαν τοῦ μύθου 15ου «Ὁ Πιθηκος». Ὑπὸ τὴν τῆς γλώσσης ἐποψιν τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ὀφείλουσι νὰ ἐθίζωσι βαθμηδὸν τοὺς παῖδας τοῦ λαοῦ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς γραφομένης γλώσσης, ὅπως οὕτω καταστήσωσιν εἰς αὐτοὺς προσίτας καὶ χρήσιμους τὰς ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ εἴτε πρωτοτύπως εἴτε ἐκ μεταφράσεως ἐκτεθειμένους ὀφελίμους εἰς τὸ ἔργον τῶν ἢ ψυχγωγικὰς ἢ ὀπωσδήποτε ἄλλως καλὰς καὶ ἐξόχους γνώσεις καὶ ἰδέας. Τὰ ἀναγνωστικὰ ὁμῶς βιβλία τοῦ κ. Παπαμάρκου φαίνονται τούναντιον, ὅτι ἐπιμελοῦνται, πῶς μεταξὺ τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ καὶ τῆς γλώσσης τῶν γραφόντων λογίων νὰ ὀρυζώσῃ χάσμα καὶ καταστήσωσιν οὕτως εἰς τὸν λαὸν δύσκολον καὶ κατ' ἀκολουθίαν δυσάρεστον τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίων γεγραμμένων ἐν καθαρευούσῃ ὅπως δὴποτε γλώσσῃ.

Ἐκφράσεις, οἳ αἱ ἐξῆς:

Ἐλαβε παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ

Ἐμαθον παρὰ τοῦ ἰδίου

Ἐν ἐκ τῶν τέκνων

Ἐτρέφετο ἐκ τῶν κόπων

Ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς ἀμπέλου

Ἐξέρχονται ἐκ τῶν θάμνων

Εἰσήλθε διὰ τοῦ παραθύρου

ἀπέθνησκεν ἐκ τῆς πείνης ἢ τῆς πείνης

μετὰ χάριτος, μετὰ πολλῆς προθυμίας, μετὰ

πολλῆς γενναιότητος.

διὰ τῆς ἐργασίας του, διὰ τοῦ βράμφους, διὰ τῶν

πλοίων μετ' ὀλίγον ἢ μετ' ὀλίγον χρόνον.

Ἐκτοτε, ἐκεῖθεν, μακρόθεν κλπ.

Φράσεις, λέγομεν τοιαῦται συνήθισταται ἐν τῷ παρ' ἡμῶν λόγῳ καὶ τὰς ὁποίας διὰ τοῦτο οὐδεμία ἀνάγκη ὑπάρχει ν' ἀποκλεισώμεν ἀπὸ τῶν δημοτικῶν ἡμῶν σχολείων, ἀντικαθίστανται ἐν τῷ κρινομένῳ ἀναγνωσματορίῳ τῆς Γ' τάξεως διὰ τῶν ἐξῆς:

Ἐλαθεν ἀπὸ τὴν μητέρα τοῦ σελ. 197

Ἐμαθον ἀπὸ τὸν ἰδίον » 196

Ἐν ἀπὸ τὰ τέκνα τοῦ » 18 37

Ἐτρέφετο ἀπὸ τοὺς κόπους του » 23 καὶ 4

Ἐρχετο ἀπὸ τὴν ἀμπελον » 23 καὶ 5

Ἐξέρχονται ἀπὸ τοὺς θάμνους » 32 καὶ 6

Εἰσήλθεν ἀπὸ τὸ παράθυρον σελ. 22 καὶ 4
Θὰ ἀπέθνησκεν ἀπὸ τὴν πείναν » 113

με χάραν, με πολλὴν προθυμίαν, με γενναιότητα πολλήν, με τὴν ἐργασίαν του, με τὸ βράμφος με τὰ πλοῖα.

ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν, ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον, ἀπὸ τότε, ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ μακρῶν.

Καὶ ἐν σελίδι δὲ β' γράφει ἀκαταφαγωμένοι ἀπὸ τὰς κάμπας» ἐνῶ ἀλλαγῶ ποιεῖται χρῆσιν τῆς ὑπὸ μετὰ γενικῆς, ὡς ἐν σελίδι 126; «Ἡ χώρα εἶναι κατεσπαρμένη ὑπὸ ἀνθέων» δυστυχῶς ὁμῶς ἐνταῦθα ἐσφαλμένως ἀντὶ «δι' ἀνθέων». Ἐνῶ δὲ καὶ ὁ ἀπαιδευτότατος τῶν Ἑλλήνων λέγει: «μεγαλειτέρος μου, ἀνώτέρος μου,» ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀναγνωσματορίου οὐδὲ τὴν γενικὴν ταύτην ἀνέχεται, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ βλέπῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν συντάσσοντα τὰ συγκριτικὰ μετὰ τῆς ἀπὸ καὶ αἰτιατικῆς, καὶ διὰ τοῦ ἀναγνωσματορίου εἰς ταύτην τὴν σύνταξιν ζητεῖ νὰ ἐθίσῃ τοὺς παῖδας, π. χ. «μεγαλειτέρους ἀπὸ τὸν σπῖνον» σελ. 200 κλπ.

Ἐπίσης τὰ πληρωτικὰ συντάσσει μετὰ τὰς ἀπὸ καὶ αἰτιατικῆς π. χ.

Σελ. 33 καὶ 10, πλήρη ἀπὸ δένδρα

» 33 καὶ 8, βριθοῦσιν ἀπὸ σταφυλάς

» 40 καὶ 7, γεμάτος ἀπὸ αἷματα

» 51 γεμάτος ἀπὸ δένδρα

» 77 γεμάτη ἀπὸ νερὸν

Διὰ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων ὀφείλομεν προσέτι νὰ ἐθίσωμεν τοὺς παῖδας καὶ εἰς τὴν κυριολεξίαν καὶ τὴν ἀκριβολογίαν. Δυστυχῶς ὁμῶς καὶ περὶ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς ἀποδεικνύεται λίαν ἀμελής. Διὰ τῶν τριῶν λέξεων καλὸς, κακὸς καὶ κάμνω ἀντικαθιστᾷ πληθὺν ἐπιθέτων καὶ ῥημάτων (διαπρέπειν, εὐδοκιμεῖν, διακρίνεσθαι, πράττειν, παράγειν, μιμεῖσθαι; παρακινεῖν, ἀναγκάζειν, καθιστᾷν, ἐξοχος, ἀγαθός, βαθύς, ἀνώμαλος, δύσβατος, πηλώδης, στερεὸς κλπ.) π. χ.

Σελ. 24. δὲν ἐσκαψαν καλὰ

» 68. δὲν ἦτο καλὰ δεμένον

» 19. ἐγινε πολὺ καλὸς εἰς τὴν τέχνην του

» 23. πόσον κακὰ θὰ ζήσωμεν

» 52. ὁ δρόμος ἦτο πολὺ κακὸς

» 23. νὰ κάμῃ τοὺς υἱοὺς του νὰ ἀγαπήσωσι τὴν ἐργασίαν

» 37. ἐκαμνε ὅπως κάμνουσιν οἱ ἄνθρωποι

» 38. δὲν εἰξέυρει τί νὰ κάμῃ

» 66. δὲν θὰ ἐκαμνε καρπούς κλπ. κλπ. ἀντὶ τῶν δὲν ἐσκαψάν βαθύς, δὲν ἦτο στερεῶς προσδεθεμένον κλπ. κλπ

Διὰ τοῦ ἐρχομαι ἀντικαθιστᾷ ὁ συγγραφεὺς τὰ ῥήματα ἐπιστρέφω, ἀναβαίνω, ἀνέρχομαι κλπ. π. χ. Σελ. 57. ἐρχεται ἀπὸ τὸ χωράφι.

σελ. 44. ἦλθε πάλιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου κλπ.

Διὰ τοῦ ἐχάθη ἀντικαθιστᾷ τὰς εἰδικωτέρας ἐκ-

φράσεις κατηναλώθη, κατεσπαταλήθη, κατησωτεύθη κλπ. οὕτως ἐν σελ. 19. Ὀλη ἢ (περιουσία) ἐχάθη.

Ἐν σελ. 100. Ἦτο μία ἀλώπηξ, ἣτις ἐβόσκει κατὰ τε τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν γλώσσαν τὸ ἐβόσκειν εἶναι ἀνάρμοστον ἐνταῦθα.

Σελ. 12. κειμένους θάμνους. Κατὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ λέγωμεν τὰ κείμενα δένδρα τῶν δασῶν, τῶν ὀρέων κλπ.

Σελ. 3. νὰ εὐχαριστῶ τοὺς διαβάτας ἀντὶ τοῦ νὰ τέρπω.

Ἐνῶ δὲ διὰ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων τῶν δημοτικῶν σχολείων καθῆκον ἔχομεν προσέτι καὶ νὰ πλουτίσωμεν τὴν γλώσσαν τοῦ λαοῦ δι' ἐκφράσεων τινῶν τῆς καθαρευούσης, τὰς ὁποίας οἱ παῖδες ἡμῶν θέλουσιν ἀπαντήσῃ βραδύτερον πολλάκις μὲν καὶ ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ, συχνότατα δὲ ἐν τῷ γραπτῷ, καὶ τὰς ὁποίας διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίσωσιν οὗτοι ἦδη ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ καὶ δὴ ἐν τῇ Γ' καὶ Δ' τάξει, βοηθούμενοι εἰς τὴν κατανόησιν αὐτῶν καὶ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ὅστις ἄλλως θὰ ἦτο κατὰ μέγα μέρος ἀχρηστος, ὁ συγγραφεὺς καὶ περὶ τούτου οὐδεμίαν λαμβάνει φροντίδα.

Ἐντὶ τῶν ἐκφράσεων.

Σελ. 37. ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του ἡδύνατο νὰ γράψῃ καθ' ἑαυτόν.

» 57. πηδᾷ κατ' ἐπάνω του—ἐφορμᾷ

» 56. ποτὲ δὲν ἐφευγεν ἀπὸ πλησίον του—οὐδέποτε ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτοῦ

» 57. ἀναποδογυρισμένην—ἀνεστραμμένην

» 51. πουθενὰ δὲν φαίνονται πλέον—οὐδαμοῦ φαίνονται πλέον

» 71. ἀπὸ πουθενὰ πλέον δὲν ἐρχονται—οὐδαμοῦθεν ἐρχονται πλέον

» 71. ἐδῶ καὶ ἐκεῖ—τῆδε κακεῖσε, ὅπερ συνηθέστατον

» 65. τὸ ἄλλο ἔτος—τὸ ἀκόλουθον ἔτος ἢ τὸ ἐπιόν

» 20. ἀκόμη μίαν φορὰν—ἀπαξ ἔτι

» 24. δὲν εὗρον πουθενὰ—οὐδαμοῦ εὗρον.

» 24. θὰ εὗρωσιν εἰς κάποιον μέρος αὐτῆς κεκρυμμένα χρήματα—θὰ εὗρωσὶ που ἐν αὐτῇ κεκρυμμένα χρήματα.

» 19. μετὰ τὸν καιρὸν—διὰ τοῦ χρόνου.

» 19. ἀντὶ τοῦ ἀηδεστάτου καὶ φορτικῶς ἐπαναλαμβανομένου μίαν φορὰν εἰς, μία κλπ. ὡς ἐν σελ. 38. Μίαν φορὰν εἰς ὄνος εἶχε πατήσει ἐν καρφίον ἡδύνατο· νὰ γράψῃ ὄνος εἶχε πατήσει καρφίον.

» 90. Μίαν φορὰν εἰς λέων ἐγήρασε καὶ... ἡδύνατο νὰ γράψῃ λέων γηράσας

» 104. Μίαν φορὰν εἰς ἀέτος ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς βουνοῦ καὶ ἐβλεπεν ἡδύνατο νὰ γράψῃ ἀέτος καθάμενος ἐπὶ κορυφῆς βουνοῦ ἐβλεπε.

σελ. Ἡδύνατο προσέτι ὁ συγγραφεὺς νὰ μὴ περιλάβῃ ἐκφράσεις, οἷαι αἱ ἐπόμεναι.

- » 37. Ἐκαμνεν ὅπως κάμνουσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ζυρίζωνται.
- » 37. ἔκοψε τὸ ἄκρον τῆς μύτης του.
- » 31. τόσω ἡ ζέστη γίνεται μεγαλητέρα.
- » 40. γεμάτος ἀπὸ αἵματα.
- » 74. διὰ νὰ ζαρῶσσι μετὰ τὰ «συνεσταλμένος» καὶ τανύθριξ»
- » 172. τὰ στοματάκια αὐτῶν
- » 185. καλοενδυμένον
- » 194. εἰς τὴν φόδραν κτλ.

Ἄλλὰ καὶ ὀρθογραφικὰ σφάλματα δὲν ἐλλείπουσιν ἀπὸ τοῦ κρινόμενου βιβλίου καὶ παντοῖα ἄλλα γλωσσικὰ ἁμαρτήματα περὶ τὸν τονισμόν καὶ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῶν συνδέσμων, τῶν ἐγκλίσεων, τῶν χρόνων κλπ. Π. χ.

- Σελ. 1 οὔτε ἐγὼ ἐρχομαι
- » 4. οὔτε τὴν κεφαλὴν. Ὁ συγγραφεὺς ἐνταῦθ' αὖτε καὶ πανταχοῦ τοῦ βιβλίου κατὰ τὴν μόνον ἐπίσταται ποιεῖται ὀρθὴν χρῆσιν τοῦ οὔτε, συχνότατα δὲ ἐσφαλμένην ἀντὶ τοῦ οὔδέ.
 - » 6. ἅμα εἶδε... ἐτρόμαξεν
 - » 8. παρεξενεύθη τὸ παρεξενεύθη ἐνταῦθ' αὖτε καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ τοῦ βιβλίου εἶναι χαριέστατον.
 - » 37. ὅπως κάμνωσιν ἀντὶ ὅπως κάμνουσι.
 - » 43. ἔσυρον ἀντὶ ἔσυραν.
 - » 171 καὶ 178, ὅταν πρόκηται ἀντὶ πρόκειται
 - » 206. συμφερώτερον ἀντὶ συμφερότερον ἢ μάλλον συμφέρον.
 - » 215. Ἡ ἀκανθυλλίς εἶναι πτηνὸν νοήμων
 - » 83 καὶ 72. ποῦ καὶ ποῦ ἀντὶ ποῦ καὶ ποῦ.
 - » 33. λιγαρεῶν ἀντὶ λυγαρεῶν
 - » 35. — λιγαριαῖς ἀντὶ λυγαριαῖς
 - » 38. ἠσθάνετο ἀντὶ ἠσθάνετο
 - » 61. ἐριμμένος ἀντὶ ἐριμμένος
 - » 122 καὶ 192. λάθος ἀντὶ λάθος
 - » 151 καὶ 167. κ.λ.π. ὡς ἀντὶ ὡς
 - » 171. τιττιβίζουσι ἀντὶ τιττυβίζουσι
 - » 199. ὀλόγλυκο ἀντὶ ὀλόγλυκο
 - » 232. μῦρον ἀντὶ μύρον
 - » 232. πατρώας ἀντὶ πατρώας
 - » 243. σπηττιοῦ ἀντὶ σπιτιοῦ
 - » 243. σκύλος ἀντὶ σκύλος κλπ. κλπ.

Πάντα ὅμως ἄνωτέρω ἁμαρτήματα καθιστῶσι τὸ βιβλίον καὶ ὑπὸ ἐποψὴν γλώσσης ἀνάξιον εἰσαγωγῆς εἰς τὰ δημοτικὰ ἡμῶν σχολεῖα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Ἰουνίου 1894.
Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἰω. Ἀργυριάδης πρόεδρος, Ἰω. Πρωτόδικος, Σπ. Δουκάκης, Κ. Ζησίου, Ἰω. Σμιόπουλος εἰσηγητής.

ΠΩΣ ΣΚΕΠΤΕΤΑΙ ΕΙΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκπαιδεύσεως».

Τὴν πρὸς ἡμᾶς σταλεῖσαν ἐπιστολὴν φίλου διδασκάλου ἐκ τῶν παλαιῶν δημοσιεύομεν, διότι εἶναι εἰλικρινῆς καὶ εὐτολμος ἐξομολόγησις διδασκάλου παλαιοῦ, ὅστις ἔχει τὸν ζῆλον νὰ ἐργασθῆ κατὰ τὸ εἰσαχθὲν σύστημα τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἀλλ' ἀπελπίζουσιν αὐτὸν τὰ προγράμματα, τὰ ὅποια αὐτοσχεδιάζονται ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ πρὸς ἀπάτην τῆς κοινῆς γνώσεως, ὅτι δῆθεν γίνονται μεταρρυθμίσεις, ἐν ᾧ τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἐμπαίζονται δι' αὐτῶν καὶ παιδεῖα καὶ διδασκαλοὶ καὶ κοινῆς γνώσεως καὶ ἐπιστήμη. Θεωροῦμεν δὲ ὑβρίν πρὸς τὴν παιδαγωγικὴν ἐπιστήμην, ἧς εἴμεθα θεράποντες, νὰ συγχώνεται αἱ ἰδέαι ἡμῶν, πρὸς τὰς ἰδέας, ἃς ἀντιπροσωπεύει καὶ ἐφαρμόζει πρὸς ὄλεθρον τῆς παιδείας ὁ νῦν τμηματάρχης αὐτῆς. Εἶναι δὲ ἀπελπιστικὸν κατόπιν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὑπάρχη ἔστω καὶ εἰς ἀκόμη διδασκαλὸς μὴ ἐνοῶν τὸ κολοσσιαῖον χάσμα, ὅπερ διαχωρίζει ἡμᾶς.

Χθὲς ἔλαβον τὰ ὑπ' ἀριθ. 5—8 ε.ε. φύλλα τῆς «Ἐκπαιδεύσεως» καὶ Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ, διότι μὲ ἐνθυμῆσθε, καὶ ἔκτοτε μοῦ ἀποστέλλετε τὴν «Ἐκπαιδεύσιν», ἐπειθυμίζοντές με, ὅτι πρέπει νὰ βελτιωθῶ, ὅτι πρέπει νὰ λάβω ἐκπαιδευτικὸν φῶς. Ἄλλὰ κ. Διευθυντά, γνωρίζεις διατί δὲν ἀπεφάσισα νὰ γείνω συνδρομητής;

α'. Διότι ἐνεκεν τῆς ἀκαταστασίας τῶν ταχυδρ. γραφείων, ἢ μάλλον τῆς ἐλλείψεως αὐτῶν, δὲν μοῦ εἶνε πάντοτε εὐκόλος ἡ λήψις τοῦ φύλλου, καὶ θὰ ἀναγκάζωμαι, κάθε τόσον, νὰ τρώγωμαι μὲ τοὺς ταχυδρομικοὺς ὑπαλλήλους, ὡς συνέβη χθὲς ὅπου, ἂν δὲν ἐτύγχανε νὰ περάσω ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖον δι' ἄλλην μου ἐργασίαν, δὲν θὰ ἐλάμβανον τὰ φύλλα.

β'. Διότι οὔτε 6 δραχμαὶ κατ' ἔτος δὲν περισσεύουν διὰ συνδρομὴν, ἀφοῦ μᾶς καθυστεροῦνται ἐκ τῆς μισθοδοσίας μας κλπ., τοῦλάχιστον ἐμὲ, πλέον τῶν 600 δραχμῶν.

γ'. Ἄν ταύτας τρώγῃ τὸ δημόσιον, καὶ δὲν συμβαίνει ἄλλο τι, μὲ ἡγία του.

δ'. Διότι οὐδὲ στιγμῆς μᾶς παρέχεται καιρὸς, νὰ ἀναγνώσωμεν ἄλλο τι ἀπὸ τὰ προγράμματα τῆς ὑπηρεσίας μας κλπ., καὶ θὰ μᾶς δικαιώσητε, εὐθὺς ὡς ῥίψητε ἐν βλέμμα εἰς τὸ μονοτάξιον πρόγραμμα τῶν δημοτικῶν σχολείων.

ε'. Διότι ἀπὸ τίνος μὲ κατέλαβεν ἀηδία, ἅμα δὲ καὶ μεγάλη ἀπελπισία!

Θὰ μὲ ἐρωτήσητε διατί; Ἐγὼ πολλὴ διότι, ἀλλ' ἀκούσατε μερικὰ: α'. Διότι οὐδέποτε λαμβάνομεν τακτικῶς τὰ

χρηματικὰ ἐντάλματά μας, πολὺ δὲ περισσότερο τὴν μισθοδοσίαν μας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, ὡς γνωρίζετε, ἐξαρτᾶται, ὄχι μόνον ἡ συντήρησις καὶ διατήρησις τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὑπαρξις, καὶ μάλιστα εἰς αὐτοὺς τοὺς χαλεποὺς καιροὺς.

β'. Διότι ἡ θέσις μας, ἱσταται ἐπὶ ξύλου κρεμαμένη, καὶ μάλιστα ν' ἀκούης ὅτι ἡ σύνταξις θὰ ἀναβῆ εἰς 30 ἔτη, καὶ τὸ φράγκον εἰς 2 καὶ 3 δραχμαίς!

γ'. Διότι ἡ συναλλαγὴ, ἢ μάλλον ἡ πολιτικὴ, μᾶς ἔχει καταστρέψει ἐντελῶς, διὰ τῶν μεταθέσεων, παύσεων κλπ.

δ'. Διότι αἱ πολυπληθεῖς προϋστάμεναι ἀρχαὶ μας, οὐδόλως προσέχουν εἰς τὰς ἀναφορὰς ἢ τὰ παράπονά μας.

ε'. Διότι τὰ σχολεῖα, ἢ μάλλον αἱ τρώγλαι εἰς ἃς εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ διακτώμεθα, ἡμεῖς τε καὶ τὰ δύστηνα μικρά, κατέστρεψαν ἐντελῶς τὴν ὑγίαν μας, καὶ ἀφίνω ὅπου εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ χάνωμεν τὸν περισσότερο καιρὸν, καθιζήσαντες τὰς ἐμέσεις τῶν μικρῶν, αἰτινες προέρχονται ἀπὸ τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ, ὅπερ ἀναπτύσσει ἡ στενοχωρία τοῦ διδασκῆριου κλπ.

Ἄπο διδασκῆριον, μήκους μὲν 4,82 μ. πλάτους δὲ 4,26 μ. καὶ ὕψους 3,16 μ. (64,88.....κ.μ.) ἐν ᾧ νὰ διακίτωνται 30 περίπου άτομα, τί περιμένετε;!!

ς'. Διότι ἡ ἔλλειψις, καὶ ἡ κακὴ κατάστασις τῶν κατοικιῶν μας, μᾶς ἠράνισαν ἐντελῶς, ὄχι τὴν ὑγίαν, διότι περὶ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς οὐδεμία ἀμφιβολία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν, καὶ μάλιστα νὰ ζῆς εἰς μέρος, ὅπου δὲν ζῆ πτηνόν!

ζ'. Διότι τὸ πλῆθος τῆς ἐργασίας, ἡμῶν τε καὶ τῶν δυστυχῶν αὐτῶν μικρῶν, καὶ ἡ περὶ τὴν ταξινόμησιν τῶν μαθημάτων κλπ. ἀνωμαλία, (ὄρα προγράμματα δημοτικῶν σχολείων), οὐ μόνον σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἀρκούντως μᾶς βλάπτουν, ἀλλὰ καὶ εἰς παρανομίαν μᾶς ἐμβάλλουν, ὡς μὴ δυναμένους νὰ τὰ ἐφαρμόσωμεν.

Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῶσιν, ὅσον καὶ ἂν σταθῶμεν φίληργοι, χαλκέντεροι, σοφολογιώτατοι.

Μὰ εἰς Θεὸν τοὺς αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅπου τὰ συνέταττον, χωρὶς νὰ σκεφθῶν, ἂν τοῦ σπιτιοῦ ὁ λογαριασμὸς ἔγαινε καὶ εἰς παζάρι, εἶνε δυνατόν νὰ διδασθῶσι 10 μαθήματα, καὶ νὰ κατανεμηθῶσι καὶ ἐποπτευθῶσι καὶ ἕτερα 10 εἰς μίαν ἡμέραν καὶ ἐν διαστήματι 8 ὥρων; Ἄπο τὰς 8—12 π.μ. 7 μαθήματα κλπ., ἀπὸ τὰς 2—3 μ.μ. 3 μαθήματα κλπ. (1).

Ἄλλὰ φέρετε Σὰς παρακαλῶ νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν ἔχωμεν καὶ τὰς 8 αὐτὰς ὥρας εἰς τὴν διάθεσίν μας.

(1) Σ. Σ. Δυνατώτατον. Ὁρα Π. Π. Οἰκονόμου, Ἀδιαίρετον δημοτικὸν σχολεῖον ἐν Ἀθήναις 1894.

Διὰ νὰ πορευθῶμεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν μας εἰς τὸ σχολεῖον, ἀπαιτοῦνται τοῦλάχιστον 30'

Διὰ νὰ συναθροισθῶσιν οἱ μαθηταί, ἀπαιτοῦνται κατ' ἐλάχιστον ὅρον, ἐπίσης ἕτερα 30'

Διὰ νὰ γείνη προσευχὴ, πρόσκλησις, καθαρῶς 15'

Διὰ νὰ ἐξέλθωμεν, καὶ ἐπανέλθωμεν ἐκ τοῦ διαλείμματος κλπ. κατὰ τὸ πρόγραμμα 30'

Διὰ νὰ ἐτοιμασθῶμεν πρὸς ἀπόλυσιν 10'

Διὰ νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας 30'

Διὰ νὰ προμηθευθῶμεν τὴν τροφὴν μας 15'

Διὰ νὰ γευματίσωμεν 5'

Διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀμέσως μ.μ. εἰς τὸ σχολεῖον 30'

Διὰ νὰ συναθροισθῶσιν αὐτίς οἱ μαθηταί 30'

Διὰ νὰ γείνη προσευχὴ, πρόσκλησις κλπ 15'

Διὰ νὰ ἐτοιμασθῶμεν δι' ἀπόλυσιν 10'

Ἦτοι ἐν ὅλῳ 4 ὥρ. 10'

Ἀφαιροῦντες ἡδὴ ταύτας ἐκ τῶν 8 ὥρων, τί μᾶς ὑπολείπεται; Καιρὸς 3 ὥρων καὶ 50' ὅπως ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, παραδώσωμεν 10 μαθήματα, καὶ κατανείωμεν καὶ ἐποπτεύσωμεν ἕτερα 10! Ἄλλ' ἔστω! Ὑποθέσατε ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα δαιμόνιοι ἄνθρωποι, καὶ δυνάμεθα εἰς τοσοῦτον καιρὸν, νὰ παραδώσωμεν τοσαῦτα μαθήματα κλπ., ἀλλὰ τὰ δυστυχῆ αὐτὰ μικρά, εἶνε εἰς θέσιν, δύνανται ν' ἀκούωσι καὶ χωνεύωσι καθ' ἑκάστην, ἐν διαστήματι 4 σχεδὸν ὥρων, τὰ διαφόρων εἰδῶν μαθήματα;!

Δὲν Σὰς φαίνεται οὕτω, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις, δὲν παρέχεται ὡς μέσον ὑγείας καὶ ζωῆς, ἀλλ' ὡς μέσον ἀποβλακώσεως καὶ μαρασμοῦ;

Δὲν λέγω τίποτε διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ὑλικῶν, διότι ἂν ἔχω ἓνα μαυροπίνακα, καὶ ὀλίγα θρανία, ἔχω τὸ πᾶν.

Ἴσως δυσαρεστήσῃ τινα ἡ ἀδιάκριτος αὕτη φωνὴ μου. Ἴσως! ἀλλὰ τί νὰ τοῦ κάμω! «Ὅποιος ποιεῖ, γαῖδουρινὰ φωνάζει».

Καὶ πράγματι, κ. Διευθυντά. Χθὲς παρομοίωσα ἑμαυτὸν μὲ γαῖδαρον, ὃν ὁ ἀσπλαγχνὸς λαχωνοπώλης, καίτοι ἀσθενὴ ἐκ πολλοῦ κόπου, καὶ τῆς στερήσεως τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως, εἶχε καταφορτωμένον, κατὰ τὰ πλευρά, κατὰ τὸν αὐχένα καὶ ἐν γένει ἐπάνω εἰς ὄλον τὸ σῶμά του μὲ ἓνα σωρὸ καλάθια, γεμάτα κράμβας, γεώμηλα, ῥαφανίδας κλπ. Καὶ οὐ μόνον ὁ δυστυχὴς ἔφερε τὸ φορτίωμα τοῦτο, ἀλλ' ἠπὸ ὑποχρεωμένους νὰ δέχηται ἐκάστοτε καὶ τοὺς ἀσπλάγχχνους ἐκείνους βαδισμοὺς τοῦ Κυρίου του, ὅπως περίπατεῖ, δύναται δὲν δύναται! Τί δὲ ἀντέτασεν εἰς τοῦ καταφορτωμένου ὄνου τὸ γόγγυσμα; Διότι ἐγόγγυζε τὸ δυστυχὲς ζῷον! Οὐ μόνον τὴν ῥάβδον, ἀλλὰ καὶ τὴν περισφιγξίν τοῦ φιμάτρου του, ἦν συνώδεον ἀπάνθρωπος ἀγανάκτησις καὶ κατακραυγὴ: «Ἄ, σοῦ κάνει νὰ τρώγῃς τὰ λάχανα, ἔ; Δὲν σοῦ ἀρέσει καὶ νὰ περπατῆς ἔ; Ἐγὼ νὰ σοῦ δεῖξω». Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ νὰ ἔρριπτε τοῦ δυστυχοῦς ζῶου ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ λάχανα, δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν, ὡς ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου, οὐδὲ μὲν νὰ τὰ κυττάξῃ!

Τώρα, ἂν περισφιγθῆ καὶ εἰς ἐμὲ τὸ φίμωτρον, μὴ χειρότερα, κατὰ τοὺς παλαιούς Χιώτας ἡμεῖς ἐσυνηθίσασμεν σχεδὸν εἰς τὴν ὑποδούλωσιν, διότι ὕστερα ἀπὸ τόσους ἀφεντικούς τοὺς ὑποίους ἔχμεν, ἀφοῦ ἀκόμη καὶ οἱ κλητῆρες τῆς δημαρχίας ἔχουν τὴν ἀξίωσιν νὰ μᾶς θεωροῦν ὑφισταμένους τῶν, ὕστερα ἀπὸ τόσας ταλαιπωρίας, ἀπεκτηνώθημεν ἐντελῶς, καὶ δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν, οὐδὲ τὸ Ἑλληνικὸν φρόνημα, εἰς τοὺς μικροὺς παῖδας, νὰ ἐξυψώσωμεν!

Ἄλλ' ἐλησμόνησα! Πρόσθεσ κοντὰ εἰς τόσα ἀφεντικά, καὶ τὴν προϊσταμένηαν... ἦν ἐπιζητοῦσι μερικά, ἀπὸ τὰ ὅποια μᾶς ἐξεφουρνίσαστε πρωτοβάθμια σχολαροῦδια, ἐπιτρέψατέ μοι τὰς φράσεις, ὅσα τυγχάνει νὰ διευθύνωσι τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σχολείου, νομίζονται ἐν τῇ κουφότητι τῶν, ὅτι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ διευθύνωσι σὺν αὐτῇ καὶ τὰ συνυπηρετοῦντα μετ' αὐτῶν πρόσωπα!

Ἀκούσατε, τί ἀπαντᾶται εἰς μερικά ἀπ' αὐτὰ τὰ πεφουσημένα, μετ' ὅσων δὲν ἔτυχε νὰ γνωρισθῶσιν, οὔτε οἱ περὶ δημοτικῶν σχολείων Νόμοι, οὔτε ἡ εὐγένεια, οὔτε ἡ ἀληθὴς μόρφωσις! Ἀκούσατε!

Τὰ τοιαῦτα, νομίζουσι ὅτι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ προϊστάσιν, οὐ μόνον ὅλου τοῦ μετ' αὐτῶν συνυπηρετοῦντος προσωπικοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ παντὸς διδασκάλου ἔχοντος κατώτερον αὐτῶν βαθμῶν, λαμβάνοντα τὴν παρομοίωσιν ἐκ τοῦ Στρατιωτικοῦ κλάδου!

Εἰς τὴν τοιαύτην ἐξημμένην ιδέαν, τὰ ὄθησε πρὸ πάντων, καὶ ἡ ἀπὸ 1 Νοεμβρίου π.ε ὑπ' ἀριθ. 26,614 ἐγγύκλιος τοῦ Ὑπουργείου, ἡ ἀναφέρουσα ὅτι, ὃ ἐν ἀδείᾳ ἢ μεταθέσει ἐκ τοῦ προσωπικοῦ διατελῶν, ὑποβάλλει διὰ μέσου αὐτῶν τὰς μισθοδοτικὰς καταστάσεις.

Τὴν διάταξιν ταύτην λαβόντα ὡς ὄπλον, ἐνόμισαν ὅτι δύνανται νὰ ἀντικαταστήσωσι τὴν μακαρίᾳ τῇ λήξει, ἐφορευτικῆν ἐπιτροπὴν, κατακόπτοντα τὴν μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ ὁσάκις δόξῃ αὐτοῖς.

Ἄλλ' ἔχουν δίκαιον, ἀφοῦ οἱ θεσμοθέται, τὰ ἀναφέρουσι ἐκάστοτε, ὡς προϊστάμενα τοῦ σχολείου, ὡς διευθύνοντα τὸ σχολεῖον, καὶ οὐχὶ ὡς πράγματι—ἡ ὑπηρεσία τὰ θέλει—διευθύνοντα τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ σχολείου.

Ναί, δὲν ἐσκέφθησάν ποτε οἱ οὕτω πως θεσμοθετοῦντες, ὅτι θὰ εὕρισκοντο ἐκκεντρικαὶ κεφαλαὶ λαμβάνουσαι ὡς ὄπλον τὴν ἐπιφορτίσιν αὐτῆν τῆς ὑπηρεσίας, καὶ πολεμοῦσαι, ὡς ἄλλοι βρυκολάκες τὴν γενεάν τῶν, νὰ νομίζωσιν ὅτι δύνανται νὰ ἄρχωσι καὶ ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ σχολείου, καὶ ἐπὶ τῆς διδασκαλίας!

Ναί, δὲν ἐπίστευόν ποτε, ὅτι θὰ ὑπῆρχον ξόανα μὴ θεωροῦντα ὡς συνυπρέτας τῶν τὸ διάφορον προσωπικῶν τοῦ σχολείου, ἀλλ' ὡς ἐπιστάτας, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἄλλο τι ἐξευτελιστικώτερον!

(ἀκολουθεῖ).

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΤΙΚΑΙ ΥΠΟΘΗΚΑΙ

1. Τί καὶ σκιάς πιστότερον ἀεὶ σοι δεῖ παρεῖναι ;
Ἡ σωφροσύνη, ἡ αἰδώς, ὦ νέε, νέα γύναι.
2. Τροφὸς τοῦ πλοῦτου εὐθαλῆς ἐστὶ πᾶσι ἡ εἰρήνη,
Τῆς δὲ εἰρήνης ἡ τροφὸς ἐστὶ δικαιοσύνη.
3. Ἔστωσαν οἱ συγγενικοὶ δεσμοὶ τέκνων φυσάντων,
Οὔτοι ἐκ κτήτων σιδηρῶν, ἀλλὰ ἐξ ἀμαράντων.
4. Ζωῆς ὀρθὴ παράτασις, ὄντως μακροβιότης
Ἔστιν ἐν πᾶσι σκόπιμος αἰεὶ δραστηριότης.
5. Ἐὰ μὲν χαίρειν τὰ πολλά, ἔργω δ' ἐνὶ ὁδῷ χρόνον,
καρδίαν καὶ διάνοιαν καὶ μέριμναν καὶ πόνον.
6. Ἡ κατὰ τῆς θρησκείας πολλῶν καταφορά
Ἄπλως ἀγνοία ταύτης ἐστὶν οἰκτρῶς μωρὰ.
7. Χρήματος, δόξης, ἡδονῆς πολλάκις ἀπληστία
Πενίας, καταπτώσεως, ἀλγους ἐστὶν αἰτία.
8. Οὐ καλὸν μονοτονία καὶ τοὶ ἄπταιστος καὶ λεία,
Ἄλλ' ἐνότης ἢ βαθεῖα ἐν μορφῇ δὴ ποιικιλία.
9. Νεολαία ἀρνούμενη τὴν πατρίδα τὴν γλυκεῖαν
Οἰκτρὰν δεικνύσι δειλίαν, φιλαυτίαν καὶ βλακειάν.
10. Πηγὴ ἡ σκέψις τοῖς σοφοῖς γνώσεως, ἀληθείας,
Τοῖς δὲ μωροῖς προλήψεως, πλάνης καὶ εὐηθείας.
11. Ὅρμῳ σπουδᾶζων πάντοτε ἐκ τῆς ἐξῆς ἀρχῆς :
Κρίσεως ἀναλώμασι μνήμησιν ἴσχυος.
12. Ἐνίστε καὶ ἡ ἐλπίς ἡ μᾶλλον τολμηρὰ
Ἔχει ἀποτελέσματα ἀδόκητα, λαμπρά.

Ἄ. Α. Γραφεῖαδης.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΓΝΩΜΙΚΑ

— Ὅσα εὐγενέστερον μεταχειρίζομεθα τὸν ἄνθρωπον, τοσοῦτ' εὐγενέστερος γίνεταί.

Jean Paul

— Ἀθηναίοις ἐρομένοις ὅπως λῶν αὐτοῖς γίγνοιτο, ἔχρησεν ἡ Πυθία, εἰ τὸ κάλλιστον εἰς τὸ δεξιὸν οὖς τῶν παιδῶν ἐντιθέσθαι βούλοιντο. Οἱ δὲ τρήσαντες εἰς αὐτὸ χρυσίον ἐβαλον ἀγνοήσαντες ὅτι τὸν φιλόσοφον λόγον ἐμήνυσε.

Σταβ. Ἀρθολογ.

Ἡ ἐπιπολαιότης φιληδεῖ νὰ κρύπτηται ὀπίσω τῶν μεγάλων λέξεων.

Waitz.

Ἐν τῇ ἀνατροφῇ ἐγκρύπτεται τὸ μέγα μυστήριον τῆς τελειοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Kaut